

У той самий час законодавча техніка з питань правового регулювання взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні вбачається дещо неузгодженою. Зокрема, 7 липня 2017 р. з цього питання був прийнятий новий наказ МВС України № 575, яким скасовано наказ МВС України від 20.10.2014 р. № 1107 «Про затвердження Інструкції про порядок створення та організації діяльності слідчих груп і слідчо-оперативних груп». Натомість, останній був уведений в дію з метою вдосконалення порядку створення та організації діяльності слідчих груп і слідчо-оперативних груп, а також здійснення належного контролю за їх роботою. Що ж стосувалося організації взаємодії, то це питання раніше було врегульованого в наказі МВС від 14.09.2012 р. № 700. Тож, вводячи в дію наказ МВС № 575 слід було скасувати наказ МВС № 700, а не № 1107. Таким чином, виходить що наразі питання організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами в розслідуванні кримінальних правопорушень врегульовані двома наказами МВС України.

Одержано 03.10.2017

УДК 343.985(477)

Вадим Миколайович БАБАКІ,

кандидат юридичних наук, доцент

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ У ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ МОЛОДДЮ

За дослідженням, сучасний стан злочинності серед молоді характеризується високими темпами зростання і особливо посилюється в умовах соціально-економічного спаду в Україні. Активізація злочинних намірів серед молоді проявляється у готуванні і вчиненні таких злочинів, як тероризм, незаконний обіг наркотиків, торгівля людьми і зброєю, у сфері комп'ютерних та інших новітніх технологій. Це свідчить про те, що на сьогодні в Україні є негативні тенденції та існує загроза збільшенню криміналізації серед неповнолітніх та молоді, оскільки підвищення рівня злочинності стає одним із головних факторів дестабілізації в державі та затягування процесів здійснення ефективних соціально-економічних та правових реформ.

Аналіз криміногенної ситуації та її прогнозування в більшості країн світу дають підстави для негайного вирішення проблеми протидії молодіжній злочинності. Відомо, що причини злочинності криються не тільки в людині, а й у тих умовах, в яких вона проживає [1]. У зв'язку з цим, зростання злочинності свідчить про те, що людина під впливом цивілізаційних і урбанізаційних процесів не стає «кращою», і умови, в яких вона існує, не спонукають до цього. На нашу думку, щоб не допустити цього державою слід своєчасно планувати і організовувати реалізацію попереджувальних заходів у цьому напрямі. Аналізуючи сучасний стан протидії такого виду злочинності, слід констатувати, що молодіжна злочинність поступово переростає у транснаціональну. Перед правоохоронними органами, зокрема оперативними і слідчими підрозділами Національної поліції України, висувуються завдання щодо вирішення проблем організації та ефективності попереджувальної діяльності, у т. ч. щодо ефективної та координуючої співпраці з європейськими та іншими міжнародними партнерами. Актуальні питання міжнародної співпраці у сфері протидії злочинності розглядали такі учені, як: О. М. Бандурка, М. П. Водько, М. А. Погорецький, С. Ф. Денісов, О. О. Юхно та інші вчені. У той же час концептуально питання протидії злочинів серед молоді не досліджувались, що потребує окремого дослідження.

Шлях до Європейський вибору, який обрала Україна, вимагає від держави визнання загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права та міжнародних договорів. На цьому рівні консолідується передовий досвід та інноваційні гуманітарні ідеї, осмислення

яких стосується застосування внутрішньодержавного законодавства. У зв'язку з цим вважаємо за доцільне: 1) дослідити питання щодо поняття «молодь» у міжнародних правових документах і перш за все в межах молодіжного віку; 2) проаналізувати міжнародно-правові акти про права молоді і молодіжну політику; 3) визначити деякі тенденції і підходи щодо протидії криміналізації молоді [2], що сьогодні є актуальним завданням правоохоронних органів світу у забезпеченні прав і свобод громадян від протиправних посягань та, зокрема, серед молоді, і є на, нашу думку, проблемою світового масштабу.

Генеральна асамблея ООН прийняла за основу віковий період молоді особи саме з 15 до 24 років, у 1985 році відзначивши, що держави мають право розробляти визначення даного поняття відповідно до національних концепцій, доктрин і власного законодавства. Аналогічні визначення були прийняті Генеральною Асамблеєю ООН 14 грудня 1995 року і закріплені пізніше в резолюції 50/81, в якій була затверджена Всесвітня програма дій, що стосується молоді [3]. Окремі учені стверджують, що у 80-ті роки верхня вікова межа молоді була піднята для більшості країн світу до 30 років (в США, Японії, Росії, ряді країн Європи), а також відзначають як позитив і наявність позицій представників ЮНЕСКО про збільшення верхньої вікової межі молодого покоління до 35 років [4]. У бібліографічно-інформаційній системі «Тезаурус Юніс» на офіційному сайті ООН вік молодості (юності) обмежується 21 роком (в деяких випадках – 25 роками). Нижня межа віку зовсім не вказується. В окремих міжнародних доповідях вік молодих осіб розглядається у межах 12–24 років [5].

У зарубіжних країнах немає єдиної думки щодо визначення терміна «молодіжний вік» і визначення його меж. У більшості держав Європи, в США і Японії межі молодіжного віку варіюються від 13–14 до 25–30 років, в Іспанії – 14–30 років, Люксембурзі – 15–25 років. В Англії та Нідерландах молодь об'єднується в одну групу з дітьми у вікових межах від народження до 25 років. У США в окремих випадках до молодих осіб («youngadults») відносять осіб до 35 років [6]. У Німеччині верхня межа молодіжного віку складає 27 років, а його градація така: від народження до 14 років – діти, від 14 до 18 років – неповнолітні, від 18 до 21 року – підлітки [7]. В Україні вікову категорію молоді у 14–35 років визначено Законом України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні».

Таким чином, у зв'язку з тим, що серед учених і практиків у світі тривають дискусії щодо визначення поняття «молодь», залишається проблемою і визначення віку молоді. Воно не може передати всього багатства змісту, форм вираження і особливостей молодіжного віку в різних країнах. Однак без стабільного визначення молодіжного віку (стандарту, орієнтира) складно характеризувати розвиток міжнародного законодавства про молодь.

Стан протидії злочинів, що вчиняються молоддю у багатьох країнах світу свідчить про те, що молодь є однією із найбільш слабких у психологічному сенсі кримінально уражених груп населення. Слід враховувати, що кримінальна активність послідовно зменшується зі зростанням віку людини і, навпаки, різко зростає у неповнолітньому та більш молодому віці серед правопорушників [8]. Зокрема, за визначенням В. Андрухова, із розрахунку на один рік у віковій групі осіб з 18 до 24 років частка винних у вчиненні злочинів в 1,6 рази перевищує відповідний показник у більшій віковій групі – 25–29 років [9].

На державному рівні підтримано ініціативу МВС України та Національної поліції України щодо здійснення поступового переходу від міжвідомчих до міжурядових угод про співробітництво у сфері протидії злочинності. Цим досягається не тільки мета підвищення правового статусу договірних документів, а й урегулювання багатьох проблем, які пов'язані з відмінностями структур, повноважень і функцій міністерств внутрішніх справ, або поліцейських структур країн-партнерів, забезпечуючи при цьому умови для об'єднання і координації зусиль усіх державних органів цих країн, що відповідають за протидію злочинності.

Міжнародні договірні документи повинні стати ефективною зброєю у протидії злочинності, зокрема молодіжній, оскільки вона як у нашій державі, так і у зарубіжних країнах зростає. Однак у такій співпраці це можливо лише за умови дотримання загальновизнаного принципу «Pactasunt serwanda» – «договори повинні виконуватись». Це є якщо не запорукою, то надзвичайно важливою складовою успіху в цьому напрямі оперативно-службової діяльності поліції [10]. Водночас при запровадженні закордонного досвіду слід враховувати національні традиції, моральний стан і готовність населення до

окремих проблем механізму захисту своїх прав і свобод. Так, на наукову позицію О. В. Гогуса, О. О. Юхна та інших учених і практиків, навряд чи можна підтримати пропозиції щодо видачі зброї чи інших травмуючих засобів громадянам і суб'єктам гарантування безпеки, враховуючи непоодинокі факти масових вбивств у дошкільних і навчальних закладах, громадських місцях, за місцем мешкання за останні роки в європейських та інших західних країнах і стан застосування зброї при вчиненні злочинів в Україні; спричинення цими засобами травмувань собі або стороннім особам; можливість стати жертвою нападу з метою заволодіння такими засобами тощо. Крім того, особа молодого віку з невірноваженою поведінкою, яка не має відповідних навичок поводження зі зброєю, а також спеціальними засобами, не завжди зможе ефективно чи взагалі скористатися нею для свого захисту. У даному випадку можуть спрацювати як фактори слабкої підготовки, так і психологічні фактори [11], що ми підтримуємо і до цього додаємо, що саме молоді особи, враховуючи специфіку і стан розумового розвитку, не завжди у змозі правильно керувати своїми діями, при певних і особливо стресових обставинах зокрема при наявності у них зброї, про що свідчить багато наведених у зарубіжних ЗМІ фактів за останні роки про використання в дошкільних, шкільних та інших розважальних закладах зброї з тяжкими наслідками загибелі і поранення дітей та громадян. На нашу думку, подальший розвиток плідної міжнародної співпраці, використання практики Європейського Суду з прав людини у протидії злочинності серед молоді буде сприяти регулярному управлінському оперативному обміну інформацією відносно осіб молодого віку, які готують, вчиняють чи вже вчинили противоправні дії, а також підвищенню ефективної діяльності слідчих і оперативних підрозділів не тільки у вирішенні проблем протидії молодіжної злочинності, а й у забезпеченні надійного захисту прав, свобод і законних інтересів громадян від злочинних посягань.

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що проблеми та шляхи використання та імплементація міжнародних правових стандартів у протидії злочинам, що вчиняються молоддю, на нашу думку слід класифікувати на наступні напрями: 1) ініціювання вдосконалення і прийняття міжнародно-правових актів та гармонізації національного законодавства з питань протидії злочинності, зокрема із законодавством Європейського Союзу; 2) своєчасне реагування на прийняття міжнародних правових актів з питань протидії злочинності серед молоді, сприяти прийняттю нових актів, приймати заходи щодо їх врахування і імплементувати у національне законодавство України, зокрема з питань протидії злочинності; 3) розроблення ефективної системи державного контролю щодо перетину державного кордону та інформування зарубіжних правоохоронних органів, яка б забезпечувала фіксацію кримінально налаштованих молодих осіб, а також тих, які є членами злочинних груп та організацій, а також напрацювати комплекс запобіжних заходів, які б унеможливили перетинання державного кордону такою категорією осіб.

Список бібліографічних посилань: 1. Костенко О. Концепція модернізації кримінології у світлі соціального натуралізму (про основи «натуралістичної» кримінології). *Право України*. 2009. № 7. С. 32. 2. Морозов А. И. Противодействие криминализации молодежи: международные подходы, труд и социальные отношения. *Труд и социальные отношения*. 2009. № 10. С. 76. 3. Всемирная программа действий, касающаяся молодежи, до 2000 года и на последующий период: резолюция Ген. Ассамблеи ООН A/Res/50/81 от 13 марта 1996 г. // Генеральная Ассамблея ООН: офиц. сайт. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N96/771/45/PDF/N9677145.pdf> (дата звернення: 15.09.2017). 4. Лупандин В. Н. Молодежь как субъект политики в современном российском обществе: специфика и форма участия: дис. ... канд. полит. наук: 23.00.02. Орел, 2002. С. 27. 5. Доклад о мировом развитии 2007. Проблемы молодого поколения в контексте развития / Международ. банк реконструкции и развития; Всемир. банк // Организация Объединенных Наций: офиц. сайт. URL: <http://www.un.org/ru/development/surveys/docs/worlddev2007.pdf> (дата звернення: 15.09.2017). 6. Шашенков А. А. Конституционно-правовое положение молодежи в Российской Федерации: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. М., 2004. С. 23, 33. 7. Амосова Л., Лебедева Н. Молодежь как субъект права (сравнительно-правовой анализ). *Юрист*. 2002. № 10. С. 36. 8. Денисов С. Ф. Сучасна молодіжна злочинність у Німеччині та в Україні: порівняльно-кримінологічний огляд. *Право і Безпека*. 2010. № 3 (35). С. 15. 9. Андрюхов В. А. Структурные уровни контроля и противодействия молодежной преступности в современной России и в регионе: автореф. дис. на ... канд. социол. наук: 22.00.04. Краснодар, 2009. С. 2. 10. Безрутенко С. М. Правові основи міжнародної діяльності МВС України: зб. міжнар.-прав.

договір. док.: у 2 т. Т. 1 / відп. за вип. С. М. Безрутенко, Г. О. Свисловський, О. М. Болбот. Київ, 2003. С. 5–6. 11. Гогусь О. Щодо механізму державного забезпечення безпеки суб'єктів кримінального судочинства. *Вісник прокуратури*. 2007. № 4. С. 58–60.

Одержано 20.10.2017

УДК 347.9

Анна Володимирівна БЕЖАНОВА,

адвокат, викладач першої категорії

Харківського автомобільно-дорожнього технікуму

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ РЕЖИМУ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Інформаційні технології у сучасному світі є системоутворюючим елементом інформаційного простору, який визначає рівень реального використання інформації в якості ресурсу в професійній діяльності правоохоронних органів. Запобігання, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, системний аналіз отриманої інформації про вчинене кримінальне правопорушення неможливі без використання технічних засобів і наукових відкриттів в галузі інформатики, пов'язаних зі збором, зберіганням та обробкою інформації.

Термін «інформаційні технології», ввів академік В. М. Глушков, який під цим поняття розумів процеси, пов'язані з переробкою інформації, зокрема: а) спосіб та засіб збору інформації; б) обробка інформації; в) передача інформації для отримання нових відомостей про об'єкт, що вивчається (персональний комп'ютер, телекомунікаційні та мультимедійні засоби) тощо [1, с. 34]. Інше визначення надає Ю. Г. Коротенков, який під інформаційними технологіями розуміє комплекс методів, способів і засобів, що забезпечують інформаційний процес, який є сукупністю послідовних дій (операцій), які здійснюються з інформацією (у вигляді даних, відомостей, фактів, ідей, гіпотез, теорій тощо), з метою отримання результату. При цьому інформаційний процес являє собою впорядковану послідовність дій з наявною інформацією або створенню нової інформації [2, с. 102].

Слід відзначити, що останнім часом в кримінальному судочинстві все частіше комп'ютерна техніка застосовується для фіксації та дослідження фоно-, фото-, відеоінформації. Технічні засоби відеозапису ходу і результатів процесуальних дій являють собою сукупність програмно-апаратних засобів та приладів, що забезпечують належне фіксування, зберігання, копіювання (дублювання) і використання інформації, яка відображає процес відеоконференції [3].

Таким чином, вважаємо, що під інформаційними технологіями в кримінальному судочинстві слід розуміти певну сукупність засобів, прийомів і методів збирання (пошуку, виявлення, фіксації, вилучення), обробки та передачі первинної інформації щодо отримання доказів з метою встановлення обставин вчиненого кримінального правопорушення.

Досить важливим є закріплення в правовому регулюванні співвідношення прав та обов'язків на застосування інформаційних технологій в кримінальному процесі. Як справедливо зауважує В. А. Панюшкін, необхідність правової регламентації використання досягнень науково-технічного прогресу в кримінальному судочинстві впливає з існуючої в кримінальному процесі потреби забезпечення дотримання прав та законних інтересів особи під час застосування цих досягнень. Кожний випадок незаконного, неетичного застосування досягнень науково-технічного прогресу негативно позначається на тих учасниках процесу, яких він стосується, ускладнює вирішення задач кримінального судочинства [4, с. 19].